CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD | PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

JĘZYK BIAŁORUSKI

Poziom rozszerzony

TEST DIAGNOSTYCZNY

Symbol arkusza
MMBB-R0-100-2212

DATA: **19 grudnia 2022 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **35**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule,** z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron.
   Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Możesz korzystać ze słownika językowego.

Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Poziom podstawowy

Францыск Скарына, *Прадмова да ўсёй Бібліі*
Ян Баршчэўскі, *Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях* (*Плачка*, выбраныя фрагменты)
Канстанцін Вераніцын, *Тарас на Парнасе*
Кастусь Каліноўскі, *Пісьмы з-пад шыбеніцы*; *Мужыцкая праўда № 1*
Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, *Пінская шляхта*
Францішак Багушэвіч, *Прадмова да Дудкі беларускай*; *Калыханка,* выбраныя вершы
Змітрок Бядуля, *На каляды к сыну*; *Пяць лыжак заціркі*
Цётка, *Шануйце роднае слова*
Максім Багдановіч, *Апокрыф*; *Хто мы такія*; *Санет*, выбраныя вершы
Максім Гарэцкі, *Рускі*; *Стары прафесар*
Янка Купала, *Курган*; *Незалежнасць*, *Явар і каліна*, *Спадчына*, выбраныя вершы
Якуб Колас, *Новая зямля*, *Што яны страцілі*
Кузьма Чорны, *Макаркавых Волька*
Наталля Арсеннева, *Малітва*, выбраныя вершы
Ларыса Геніюш, *Маці мая сялянская*, выбраныя вершы
Янка Брыль, *Галя, Маці*
Ян Скрыган, *Слепата*
Іван Шамякін, *Дзеці настаўніцы*
Іван Мележ, *Людзі на балоце* (фрагмент *Сватаўство*)
Барыс Сачанка, *Чаравікі-туфелькі*, *Дарога праз лес*
Уладзімір Караткевіч, *Зямля пад белымі крыламі* (фрагмент раздзела *Зялёны шум*, фрагмент *Людзі зямлі беларускай*), *Дзікае паляванне караля Стаха* (фрагмент *Расказ легенды пра караля Стаха*); *На Беларусі Бог жыве*, выбраныя вершы
Ніл Гілевіч, *Каб людзьмі між людзей пачувацца*
Сакрат Яновіч, *Гасцінец*, *Прыгожай, Бацькаў гнеў*, *Вёха – багіня ганьбы*
Яўгенія Янішчыц, *Ты пакліч мяне. Пазаві...*, выбраныя вершы
Аляксей Дудараў, *Вечар* (фрагменты з дзеі першай)
Васіль Быкаў, *Аблава*, *Калі хочацца жыць*
Алесь Барскі, *Беластоцкі край*; *Я сын зямлі беластоцкай...*, *Селянін, як тварэц...*, выбраныя вершы
Святлана Алексіевіч, *Чарнобыльская малітва* (фрагмент *Самотны чалавечы голас*)
Барыс Пятровіч, *Спачатку была цемра* (фрагмент 1 раздзела часткі другой)
Ігар Бабкоў, *Хвілінка* (фрагмент 6-га раздзела часткі *Паветраны шар*).

Poziom rozszerzony
Максім Багдановіч*, За сто лет*
Максім Гарэцкі*, Фантазія*
Якуб Колас*, У палескай глушы (*фрагмент *XVI часткі)*
Янка Купала*, Тутэйшыя*
Рыгор Барадулін*, Жыццё і паэзія*
Сакрат Яновіч*, Пад знакам Арла й Пагоні (*фрагмент *30. Эліты)*
Ларыса Геніюш*, Сповeдзь*
Надзея Артымовіч*, Ёсць тое...,* выбраныя вершы
Алесь Разанаў*, Sumus ne simus,* выбраныя вершы
Вольга Рымша*, Рэквіем*
Уладзімір Арлоў*, Незалежнасць – гэта...*
Барыс Пятровіч*, Трызненні (*фрагмент *Шчасце быць – 1).*

Inne lektury obowiązkowe zamieszczone w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2022/2023*, do których również można się odwołać

Poziom podstawowy
Максім Танк, *Рукі маці*, выбраныя вершы
Віктар Швед, *Беласточчына*, выбраныя вершы
Уладзімір Някляеў, *Праводзіла з дому*, выбраныя вершы
Віктар Шніп, *Жыццё, нібыта нітка Арыядны...*, выбраныя вершы.

Выберы адну з прыведзеных ніжэй тэм і напішы сачыненне.

- Твая праца павінна складацца не менш чым з **350 слоў**.
- Нумар выбранай тэмы ўпішы ў рамку.
- Запішы сачыненне ў адпаведным месцы. Не пішы на палях.

Тэма 1. (0–35)

Дзе шукаць прыгажосць? Зрабі параўнаўчую інтэрпрэтацыю прыведзеных ніжэй вершаў Надзеі Артымовіч *Лясны канцэрт* і Максіма Багдановіча * [Блішчыць у небе зор пасеў].**

Надзея Артымовіч

Лясны канцэрт

Зайграла музыка ў лесе,
Запрасіла да танцаў
Поўну зелень:
Дрэвы-віртуозы
Шалеюць...
Шкада, што ніхто іх мастацтва
Не ацэньвае...
Няма бісаў,
Рухі непаўторныя...
Галінкі ўюцца,
Як балерыны...
Колькі грацыі,
Прыгажосці
У гэтых танцах – мелодыях!

На зялёную сцэну
Уваходзіць барабан.
Першыя кроплі дажджу.
Ідзе бура...

Н. Артымовіч, *Роздумы*, Беласток 1981, с. 10.

Максім Багдановіч

****

Блішчыць у небе зор пасеў;
У полі – рунь і ў небе – рунь.
Да рэчкі лецячы, ўляцеў
Між імі марай белы лунь.

Кажан панёсся на крылах,
Стракочуць конікі ў траве,
Снуюцца мышы на палях,
Здаецца – ўсё вакол жыве.

Жыццё чуваць з усіх старон,
Жыццём напоўнены ўвесь мрок.
Ці ж загубіў плывучы сон
З чырвоных макаў свой вянок?

М. Багдановіч, *Інтымны дзённік*, Мінск 2006, с. 22.

Тэма 2. (0–35)
У чым заключаецца прызначэнне паэзіі? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на прыведзеныя фрагменты тэксту Алеся Разанава і Тамары Чабан *“Паэзія ў спасціжэнні паэзіі...”* і два выбраныя творы беларускай літаратуры.

Паводле Алеся Разанава, Тамары Чабан
“Паэзія ў спасціжэнні паэзіі...”

Традыцыйнае пытанне – месца і роля паэзіі ў сучасным свеце, у духоўным жыцці чалавека, у перабудове грамадства? На традыцыйнае пытанне лепш і адказаць традыцыйна: перш за ўсё паэзія павінна быць паэзіяй. Ва ўсе часы. Нават у самыя “непаэтычныя”. Гэта яе асноўная і, зрэшты, адзіная роля.

Але ж на працягу чалавечай гісторыі роля паэзіі так істотна змянялася, што, здаецца, перад намі зусім розныя “паэзіі”... Як можна меркаваць, у часы язычніцтва паэзія была замовай, лекамі, вяшчунствам, малітвай... У антычнасці – своеасаблівай міфалогіяй, апяваннем багоў і герояў... У рымскай дзяржаве – адным з відаў палітычнай дзейнасці, публіцыстычнага аратарскага майстэрства. У часы Арыстоцеля і Лукрэцыя Кара паэтычнай мовай выкладалася філасофія, навука “аб прыродзе рэчаў” і паходжанні свету, сярэдневяковыя рэлігійныя трактаты і духоўныя павучанні таксама часта гучалі на мове паэзіі. А як змяніліся нашы ўяўленні пра “сапраўдную” паэзію: тое, што доўгі час лічылася нормай, адзнакай паэзіі – следаванне пэўным класічным канонам, узорам, распрацоўка і вар’іраванне агульнавядомых матываў, сюжэтаў, мастацкіх вобразаў, прыёмаў – мы зараз схільны лічыць эпігонствам, не ўяўляючы паэзію без наватарства, адкрыцця новага паэтычнага свету.

Безумоўна, не ўсё, што напісана на мове паэзіі, – паэзія, і жыць застаецца не проста напісанае, а істотнае, тыя “калодзежы”, якія, паводле слоў Пімена Панчанкі, дакопваліся да вады. І таму ва ўсім гэтым важная не вонкавая функцыя, не “апяванне” і “наследаванне”, не “пясок” і не “рыдлёўкі”, а – “вада”. Як чалавечае ў чалавеку праяўляецца ў залежнасці ад таго, кім гэты чалавек ёсць і кім ён хоча стаць, так і паэтычнае ў творы... Мноства людзей, мноства лёсаў, мноства аблічча ў і заняткаў, але сярод гэтага мноства ўвагу сучаснікаў і наступнікаў прыцягваюць тыя, у кім чалавечае праявілася і рэалізавалася найпаўней, найістотней. Гамер, Вергілій, Дантэ, якія ўжо “выпадаў” з рук Пушкіна, змаглі ўвасобіць паэтычнае ў творах з такой паўнатой, што гэтыя творы і “выпадалі” і пастаянна “выпадаюць” у сферу, дзе чалавечае судакранаецца з боскім, становіцца ім... І тыя абавязковыя звароты да багоў, да музы, якія мы знаходзім у старажытных паэтаў, мабыць, былі не проста этыкетам, не проста паэтычнай фігурай, а знакам сувязі з вышэйшай рэчаіснасцю, без удзелу якой і сама творчасць немагчымая.

Значыць, ёсць нешта глыбіннае, сутнаснае, што дазваляе назваць паэзію паэзіяй пры ўсіх адрозненнях у яе форме, змесце і ролі...

Роля і прызначэнне паэзіі вынікаюць з яе прыроды. Ёсць жа свая прырода ў вады, агню і жалеза, ёсць свая прырода і ў паэзіі. Яна дазваляе быць паэзіі разнастайнай – як агонь, як вада, як жалеза, але не дазваляе быць самім агнём, вадой, жалезам. Даверымся гэтай прыродзе – яна ведае, што яна хоча і што яна робіць. Прырода, як у свой час зазначыў Гётэ, – заўсёды праўдзівая і заўсёды мае рацыю, памылкі і заблуджэнні ідуць ад людзей. Варта падкрэсліць, і ад саміх крытыкаў, і ад саміх паэтаў. Гэта толькі здаецца, што паэт піша што хоча. Уся справа ў тым, што – у ідэале – ён хоча якраз таго, чаго хоча прырода паэзіі.

А. Разанаў, *З апокрыфа ў канон*, Мінск 2010, с. 11–12.

WYPRACOWANIE

na temat nr ☐

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________
________	....	________

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Tabele wypełnia egzaminator!

				*Jeżeli **0** pkt – wskaż powód.*		
1.	**Spełnienie formalnych warunków polecenia**	0	1	*Brak lektury obowiązkowej.*	*Nie dotyczy problemu.*	*Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.*

											Liczba błędów rzeczowych	***OGÓŁEM KLiK***
2.	**Kompetencje literackie i kulturowe**	0	1	2	3	4	5	6	7	8		
		9	10	11	12	13	14	15	16			

3a	**Struktura wypowiedzi**	**0**		**1**		**2**	**3**
		G	F	E	C	D	B

		Liczba błędów w spójności				
3b	**Spójność wypowiedzi**		**0**	**1**	**2**	**3**

3c	**Styl wypowiedzi**	**0**	**1**

		Liczba błędów językowych	**0**						**1**			**2**			**3**			**4**			**5**			**6**	**7**
4a	**Zakres i poprawność środków językowych**		3H	3G	3F	2H	2G	1H	3E	2F	1G	3D	2E	1F	3C	2D	1E	3B	2C	1D	3A	2B	1C	2A	1B

		Liczba błędów ortograficznych			
4b	**Poprawność ortograficzna**		**0**	**1**	**2**

		Liczba błędów interpunkcyjnych			
4c	**Poprawność interpunkcyjna**		**0**	**1**	**2**

Łączna liczba punktów: ……………………

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

JĘZYK BIAŁORUSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK BIAŁORUSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK BIAŁORUSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023